

ELEKTRİKTE VERGİ ÇİFTE STANDARTI

Banu SALMAN, EMO Basın

«Özelleştirmelerin ardından elektrik fiyatlarının artması, yurttaşların verginin vergisini, kullanmadığı kayıp kaçak elektriğin bedelini ödemesi bir tarafta dururken AKP hükümeti yaptığı düzenleme ile enerji firmalarının bölünmesi ve birleşmeleri her türlü vergiden muaf tuttu.»

Yasama organının yetkisini fiili olarak anlamsızlaştıran torba yasa uygulamalarına Meclis' in son döneminde daha çok başvuran AKP Hükümeti, Resmi Gazete' de 15 Haziran 2012 tarihinde yayınlanan 6322 sayılı Torba Yasa ile elektrik özelleştirmeleri kapsamında devir, bölünme, birleşme uygulamaları ile ortaya çıkacak kazançların vergiden muaf tutulmasını sağladı. Böylece mevcut Elektrik Piyasası Kanunu çerçevesinde şirketlere yönelik vergi muafiyeti süresinin 2010'da sona ermesinin ardından şirketlerin talepleri dikkate alınarak 2023 yılına kadar yani 10 yılı aşkın süreliğine vergi muafiyeti tanındı.

Bu noktada elektrik dağıtım ihalelerinde yüksek bedeller ortaya çıkmasıyla övünen hükümetin, iktidar olmanın getirdiği vergi salma yetkisinden vazgeçmesinin ideolojik bir tercih olduğunu saptamamız gerekiyor. Bu piyasacı tercih yalnızca şirketlere tanınan vergi muafiyeti ile sınırlı kalmıyor; vatandaşların elektrik hizmeti karşılığında ödedikleri faturalarda verginin vergisinin alınmasıyla da karşımıza çıkıyor. İlk olarak saptamamız gereken sorun; bu vergi muafiyetinin, siyasal iktidar tarafından kamu oyu ve TBMM komisyonlarındaki denetimlerden kaçınılarak, son dakika maddesi olarak 2006 yılında yaşama geçirilmiş olması, bugünde düzenlemenin kanıksanmış olarak yasalaştırılmış olmasıdır. TBMM' de 10 Mayıs 2006'da kabul edilen 5496 sayılı Yasa' yla getirilen vergi muafiyetinin

gerekçesinde, kamu kurumlarının özelleştirilmeye hazırlık kapsamında bölünüp parçalanması işlemlerinde kar oluşmadığından dem vurularak, şu ifadeye yer verilmiştir: “Özelleştirmeye hazırlık çalışmalarını kolaylaştırmak amacıyla, Başbakanlık Özelleştirme İdaresi Başkanlığı tarafından belirlenecek esaslar çerçevesinde TEDAŞ ile bağlı dağıtım şirketlerinin ve üretim tesisi ve/veya şirketlerinin özelleştirmeye hazırlanmaları amacıyla yapılan devir, birleşme, bölünme, kısmi bölünme işlemlerinin vergi ve ticaret mevzuatı açısından ilave maliyetlere ve uzun sürecek işlemlere neden olmasını önlemek amaçlanmıştır.”

Vergi muafiyetinin süresinin dolmasının üzerinden 1 yıl geçmişken, yeniden getirilmesinin gerekçesi ise bu sefer “Elektrik dağıtım şirketleri ile elektrik üretim tesis ve şirketlerinin özelleştirilmesi çalışmalarının devam etmesi nedeniyle özelleştirilecek şirketler için 31.12.2023 tarihine kadar vergi kolaylığı sağlanmaktadır” cümlesiyle geçirilmiştir. Zaten amaç kamu kurumlarının özelleştirmeye hazırlık amacıyla bölünmesi ve birbirlerine devredilmesi olarak gösterilmiş olmakla birlikte düzenleme incelendiğinde vergiden muafiyet kapsamına bu kamu kurumlarının özel sektöre devrinin de sokulduğu anlaşılmaktadır. Nitekim bu düzenlemenin yeniden getirilmesinin ardında tıkanan elektrik özelleştirmelerinin önünü açma isteği olduğu piyasada ifade edilmektedir.

Bu muafiyetten üretim özelleştirmeleri için kamunun elindeki santralardan oluşturulan portföy gruplarından parçalanarak özelleştirmek üzere oluşturulacak şirket yapılanmalarının yararlanacağı açıktır. Bu noktada üretim tesislerinin özel sektöre devrinde de bu muafiyetin işletiliyor olması kamu açısından ciddi bir vergi kaybı anlamına gelmektedir. Piyasanın işleyişinde şirketlerin devir ve birleşmelerinde nasıl özel sektörün Kurumlar Vergisi ödemesi gerekiyorsa gereken bu vergiden kaçmasına izin verilerek, özelleştirme aracılığıyla yapılan kaynak aktarımı netleştirilmektedir.

Yine bir diğer konuda özel sektöre devredilen dağıtım şirketleri bünyesindeki üretim ve perakende satış faaliyetlerinin ayrıştırılması zorunluluğu nedeniyle yaşanacak bölünmelerdir. Özelleştirmeler kapsamında yaratılan dikey ve yatay tekelleşmelere karşı Rekabet Kurulu'nun bugüne kadar yerine getirilmemiş koşullu olan ve Elektrik Piyasası Kanunu'na eklenen hükümlerle 2013 yılbaşına kadar yapılması gereken ayırıştırma işlemleri için de vergi muafiyeti geçerli olacaktır mıdır? Elektrik dağıtım ve üretim özelleştirmelerinin de tabii olduğu 4046 sayılı Özelleştirme Kanunu'nda Rekabet Kurulu kararları uyarınca özelleştirme devri öncesi ve sonrası yapılacak bölünme ve devir işlemleri her türlü vergiden muaf tutulmuştur. Yine bu kanunda "Bu kanun hükümleri gereğince yapılacak özelleştirme uygulamalarına ilişkin işlemler (danışmanlık hizmet alımları ile nihai devir işlemlerine ilişkin sözleşmeler dahil) Katma Değer Vergisi hariç her türlü vergi, resim ve harçtan muaftır." hükmü de yer almaktadır. Bu vergi muafiyeti yeterli

görülmemiş ki yeniden Elektrik Piyasası Kanunu'na daha kapsamlı bir vergi muafiyeti ekleme gereği duyulduğu anlaşılmaktadır.

Yurttaşların elektrik hizmeti için ödemek zorunda bırakıldıkları faturalarda verginin vergisini alan garip uygulamalar mevcutken; yurttaş kullanmadığı kayıp ve kaçak enerjinin bedeli ile bunun dahi vergisini ödemek zorunda bırakılırken şirketlere yapılan müsamaha yalnızca siyasal ve ideolojik bir tercihin yansımasıdır. Yurttaşlar enerji kullanımı karşılığında yüksek vergi öderken, bir kamu varlığı olan elektrik dağıtım şebekesinin işletme hakkını alarak her türlü gideri tarife yoluyla tüketiciden tahsil etme garantisi elde etmiş olan şirketlere sağ-

lanan vergi muafiyeti ülkemizdeki vergi adaletsizliğini arttırıcı bir düzenlemedir.

Elektrik faturasında Elektrik Tüketim Vergisi adı altında kullanılan elektriğin %5'i oranında belediyelere vergi kesilmektedir. Halktan kestiği vergi ile en azından sokak, park aydınlatmasını yerine getirmesi gereken belediyelerin bu yükümlülüğü de özelleştirme teşvikleri kapsamında Hazine'ye yıkılmıştır. Şirketler kolay tahsilat yapabilsinler diye sokak ve park aydınlatma bedelini ödeme yükümlülüğünü üstlenen Hazine de kamudan topladığı vergilerle bu ödemeleri yapmaktadır.

Yani bir yandan yurttaşlar sokak aydınlatma hizmeti için mükerrer vergi öderken, diğer yandan elektrik faturası üzerinden alınan % 18'lik KDV de fon ve belediye tüketim vergileri ile yüküselmiş olan elektrik tüketim bedeli üstünden tahsil edilmektedir.

